

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2489 พระองค์ดำรงซึ่ง ธรรมเนียมปวงและทรงเปรียบประดุจแสงสว่างที่คอยส่องนำทางการพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนมาโดยตลอดเวลาอันยาวนานมา นี้ ด้วยทรงมีพระปณิธานอันแกร่งกล้าที่จะทรงเสียสละประโยชน์ส่วนพระองค์เพื่อพสกนิกรชาวไทยทั้งมวล โดยไม่ทรงแบ่งแยกศาสนา ชาติพันธุ์หรือหมู่เหล่า และทรงถือว่าทุกข์ของพสกนิกรคือ ทุกข์ของพระองค์ จึงได้ทรงอุทิศพระวรกาย ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายและพระราชทรัพย์ในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจหลากหลายนานัปการด้วยพระวิริยะอุตสาหะทั้งทรงพระราชทานคำสอนและพระจริยวัตรอันเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ซึ่งล้วนแต่นำประโยชน์สุขมาสู่พสกนิกรชาวไทยทั้งชาติ สมดังที่ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการเป็นพระราชสัตยาธิษฐานเนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2493 ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์แห่งมหาชนชาวสยาม” (สมพร เทพสิทธา. 2550 : 9)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตระหนักว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม โดยพื้นฐานและเป็นอาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชนบทและได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการพออยู่พอกิน ซึ่งเป็นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงใน 2517 แต่ในขณะนั้นเศรษฐกิจของไทยกำลังเฟื่องฟู เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่ได้รับความสนใจจากทางราชการและประชาชนเท่าที่ควร จนกระทั่งในกลางปี 2540 ประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างรุนแรง ในวันที่ 4 ธันวาคม 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยพระราชทานแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่เป็นการพัฒนาให้ประชาชนและชุมชนในชนบทมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ได้อย่างแท้จริง (สมพร เทพสิทธา. 2550 : 14) ซึ่งแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมานับแต่ฉบับที่ 1-7 เป็นเรื่องความพร้อมทางเศรษฐกิจและความเจริญทางวัตถุเป็นสิ่งสำคัญ ถึงกับมีการขอร้องและแนะนำพระสงฆ์ว่าไม่ให้สอนหลักธรรมเรื่องสันโดษ เพราะเห็นว่าเป็นตัวขัดขวางการพัฒนา ในทางตรงกันข้ามได้หันไปรื้อประชาชนให้มีความต้องการในวัตถุต่างๆ

ในสิ่งฟุ่มเฟือยและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มาก โดยหวังว่าเมื่อคนมีความต้องการในสิ่งเหล่านี้ มีความอยากได้สินค้าหรือสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งบริโภคมามากมายแล้ว เขาจะทำงาน เมื่อทำงานได้แล้วก็จะได้มีเงินใช้ แล้วประเทศชาติและสังคมก็จะเจริญขึ้น (สมพร เทพสิทธา. 2550 : 10) ประเทศไทยในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา จึงได้มีการพยายามพัฒนาประเทศโดยมุ่งไปที่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยได้มีการประกาศนโยบายการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Nics) มีการใช้อุตสาหกรรมเป็นแกนหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อมุ่งสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีความทันสมัยแบบประเทศตะวันตก จนเป็นเหตุให้แนวคิดหรืออุดมการณ์ทุนนิยมได้เข้ามาครอบงำ และหล่อหลอมจิตสำนึกของผู้คนในสังคมไทยให้หลงใหลในวิถีแห่งทุนนิยมที่เน้นการผลิต การขายและการแสวงหากำไรสูงสุดที่จำเป็นต้องมีการแข่งขันอย่างรุนแรงเป็นเหตุให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการบริโภคอย่างไร้ขอบเขต (สิระยา สัมมาวาท. 2546 : 80) ก่อให้เกิดรูปแบบการบริโภคที่เรียกว่า สังคมนิยม (Consumerism) อันเป็นการบริโภคที่อยู่บนรากฐานของการสร้างคุณค่าและความหมายให้แก่วัตถุที่เรียกว่า การบริโภคเชิงสัญลักษณ์ (The Consumption of Sign) ซึ่งหากบุคคลขาดสติในการควบคุมความต้องการของตนเองจะทำให้เกิดความต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ก่อให้เกิดการแสวงหารายได้อย่างฉาบฉวยเพื่อใช้ในการบริโภค คือ กระทำทุกอย่างเพื่อให้เกิดรายได้อย่างรวดเร็วจนนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย (นพพร จันทรนาชู. 2544 : 19-20) ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 : 12-13) ได้สรุปสถานะของประเทศไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงในกระโหลกชีวิตนี้ว่า ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป อันเป็นผลกระทบจากการถูกรอบงำทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลงอันจะนำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดและปัญหาอาชญากรรมต่างๆ

จากการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่ความทันสมัยตามแบบสังคมตะวันตกได้เป็นข้อเท็จจริงที่ยอมรับกันแล้วว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” อันเป็นการพัฒนาที่ “ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง” (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2542 : 115) ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้วางแผนการพัฒนาโดยมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้ัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาไว้ในแผนดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ใน

กับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา อันจะเป็นการแก้ไข ปัญหาสังคมที่เป็นบ่อเกิดของอาชญากรรมต่างๆ อันเป็นปัญหาที่มีสาเหตุหนึ่ง มาจากค่านิยมที่ ฟุ้งเฟ้อและพฤติกรรมบริโภคนิยมที่ขาดความยั้งคิด (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ. 2550 : 33)

ซึ่งในปัจจุบันนี้ สาเหตุการกระทำผิดในคดีอาชญากรรม มีสาเหตุหนึ่งที่สำคัญมาจาก ความต้องการที่ฉาบฉวยเพื่อตอบสนองค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อและพฤติกรรมบริโภคนิยมที่ขาดความยั้งคิด ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาสังคม ไทยในเชิงโครงสร้างยังคงขยายตัวและส่งผลทำให้ประชาชน ประสบปัญหาด้านจิตใจ อาชีพและรายได้รวมทั้งปัญหาค่านิยมในเรื่องวัตถุนิยม บริโภคนิยม จนทำให้บางส่วนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมในที่สุด (วารสาร ยุติธรรม. 2555 : 4)

งานราชทัณฑ์ในฐานะที่เป็นงานในการจัดการหรือปฏิบัติต่อคนที่กระทำความผิด เมื่อ มีการกระทำผิดขึ้นในสังคม โดยในปัจจุบันแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในเรือนจำ เริ่ม เปลี่ยนไปสู่กิจกรรมในการอบรมแก้ไขมากขึ้น มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในด้าน วิชาการและวิชาชีพตลอดจนหลักสูตรการพัฒนาจิตใจให้แก่ผู้ต้องขังมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ สามารถได้รับการแก้ไขให้ปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของสังคม และสามารถกลับเข้าสู่ สังคมได้ในที่สุด (การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 11. 2553 : 1489-1450)

เรือนจำจังหวัดมหาสารคามในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมราชทัณฑ์มีภารกิจ หลักในการ ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีพ บำบัด ฟื้นฟู และแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง อย่างมีประสิทธิภาพ รับผิดชอบควบคุมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาล มี อำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี (ข้อมูลจากฝ่ายทัณฑปฏิบัติ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม) โดยเรือนจำจังหวัดมหาสารคามได้พยายามดำเนินการจัดการ ฝึกอบรมผู้ต้องขังในด้านต่างๆตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ที่ได้กำหนดมา โดยถือว่าเรือนจำ คือ โรงเรียน ผู้คุมทำหน้าที่เป็นทั้งครูและผู้ควบคุมเพื่อเป็นกระบวนการแก้ไขสุดท้ายที่เกิดจาก ความล้มเหลวของสถาบันอื่นๆ ในการแก้ไขพฤตินิสัย ซึ่งการจะแก้ไขพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนหรือ ค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อ นั้น จำเป็นจะต้องใช้การปลูกฝังคุณธรรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นส่วน สำคัญในการพัฒนาจิตใจ (สมพร เทพสิทธิ์. 2550 : 4) ไม่ใช่เพียงเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีความรู้ เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แต่เพื่อให้แนวคิดดังกล่าวกลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตสำนึก และเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังในอนาคตต่อไป ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นหลัก

ในการดำเนินชีวิตของบุคคลให้ดำเนินอยู่ในทางสายกลาง มีความพอดี พอประมาณ อันจะเป็นการเสริมสร้างให้บุคคลมีภูมิคุ้มกันต่อการใช้ชีวิตในสังคมบริโณคนิยมโดยไม่หลงไปตามกระแสวัตถุนิยม (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2542 : 53) อันจะเป็นการนำไปสู่การกระทำ ผิด

ในปัจจุบัน เรือนำจังหวัดมหาสารคาม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งทัศนคติเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดพฤติกรรมของบุคคลหรืออาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมคือ ผลสะท้อนของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2550 : 276) ดังนั้น การที่จะให้ผู้ต้องขังมีแนวคิดหรือมีพฤติกรรมที่สอดคล้องต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงจำเป็นต้องปลูกฝังทัศนคติของผู้ต้องขังให้สอดคล้องต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นการช่วยให้กลุ่มผู้ต้องขัง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน โดยตั้งอยู่บนรากฐานของความรู้และคุณธรรม ซึ่งจะช่วยลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังและช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษได้ โดยผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติตามแนวคิดของ ออสแคมป์ (Oskamp. 1977 : 119) มาใช้ในการศึกษาเพื่อจำแนกความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ต้องขัง อันจะเป็นข้อมูลประกอบการปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้ต้องขังกลุ่มต่างๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทความผิด ที่ส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ต้องขังเรือนำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลการวิจัย เสนอต่อผู้บริหารเรือนำจังหวัดมหาสารคามและกรมราชทัณฑ์ ซึ่งจะได้นำไปเป็นข้อมูลทางเลือกประกอบในการเสริมสร้างและปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนำจังหวัดมหาสารคามตลอดทั้งเรือนำอื่นๆตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์และกระทรวงยุติธรรมอันจะเป็นการบำบัด ฟื้นฟู และแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องต่อพันธกิจของเรือนำจังหวัดมหาสารคามและแนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมของกรมราชทัณฑ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ต้องขัง เรือนำจังหวัดมหาสารคาม ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม
2. เพื่อทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทความผิดของผู้ต้องขัง ที่ส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทความผิด

4. เพื่อศึกษาแนวทางการปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีทัศนคติต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง

2. เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประเภทความผิดของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการส่งผลต่อทัศนคติ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประเภทความผิด ต่างกัน มีทัศนคติต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา สามารถแบ่งขอบเขตเนื้อหาตามประเภทของการวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทความผิดของผู้ต้องขัง ที่ส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางในการปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

2.1.1 ผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น 1,416 คน (ข้อมูลจากฝ่ายควบคุม เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ณ วันที่ 6 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556) แยกเป็น

1) ผู้ต้องขังชาย จำนวน 1,184 คน

2) ผู้ต้องขังหญิง จำนวน 232 คน

2.1.2 ผู้ชำนาญการ ซึ่งเป็นข้าราชการสังกัดกรมราชทัณฑ์ ระดับชำนาญการ จำนวน 17 ท่าน ซึ่งเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม แก้ไข และพัฒนาฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามโดยตรง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่ม ตามประเภทของการวิจัย คือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

2.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขัง ที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,416 คน ใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากร ตามสูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane. 1970 ; อ้างถึงในรังสรรค์ ประเสริฐศรี. 2551 : 42) ได้จำนวน 312 คน แบ่งแบบไม่เป็นสัดส่วนได้ดังนี้

1) ผู้ต้องขังชาย จำนวน 161 คน

2) ผู้ต้องขังหญิง จำนวน 151 คน

2.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ชำนาญการจำนวน 17 คน (จาริณี เอี่ยมสะอาด. 2555 : 207, ชานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555 : 110-112) ซึ่งเป็นข้าราชการสังกัดกรมราชทัณฑ์ ระดับชำนาญการ

3. ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัย ตั้งแต่ เดือน มิถุนายน ถึง เดือน กรกฎาคม 2556 รวมระยะเวลา 2 เดือน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5. ขอบเขตด้านตัวแปร

การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทความผิด ในการส่งผลต่อทัศนคติต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปร ดังนี้

5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ คุณลักษณะทางชีวสังคมของผู้ต้องขังประกอบด้วย

5.1.1 เพศ

5.1.2 อายุ

5.1.3 ระดับการศึกษา

5.1.4 ประเภทความผิด

5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ทักษะคิดของผู้ต้องขังที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม โดยในแต่ละองค์ประกอบมี 5 ด้าน ดังนี้

5.2.1 ด้านความพอประมาณ

5.2.2 ด้านความมีเหตุผล

5.2.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกัน

5.2.4 ด้านเงื่อนไขความรู้

5.2.5 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Concept) หมายความว่า แนวทางในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนสำหรับประชาชนทุกระดับ เพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล และยั่งยืน สามารถรับการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี โดยยึดหลักทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ และ 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรอบรู้และคุณธรรม

1.1 ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง การกระทำที่พอดี ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปในการดำรงชีวิต โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

1.2 ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้องตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม มีค่านิยมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้นๆ ทั้งในระยะสั้น ระยะยาว ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และส่วนรวมอย่างรอบคอบ

1.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Self-immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

1.4 ความรอบรู้ หมายถึง การมีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและมีความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

1.5 คุณธรรม หมายถึง ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

2. ทักษะ (Attitudes) หมายถึง ความเชื่อ ความรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการตอบสนองจะแสดงออกในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย โดยการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ทักษะที่ต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

2.1 ความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ได้แก่

2.1.1 ด้านความพอประมาณ คือ การทำอะไรที่พอเหมาะพอดี กับสภาพของตนเอง ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายที่สำคัญคือ เพื่อการพัฒนาของบุคคลและสังคมที่สมดุลและยั่งยืน

2.1.2 ด้านความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจอย่างมีสติ รอบคอบและไม่ประมาท อันจะช่วยให้บุคคลตัดสินใจในเรื่องต่างๆบนพื้นฐานของเหตุผล

2.1.3 การมีภูมิคุ้มกัน คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองหรือสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อช่วยลดผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ

2.1.4 ด้านความรู้ คือ การเป็นผู้มีความรอบรู้ มีความรอบคอบในการตัดสินใจ และมีความระมัดระวังในการใช้ชีวิต

2.1.5 ด้านคุณธรรม คือ การมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม

2.2 ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง การแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามประสบการณ์ที่ตนได้รับรู้มาในทางบวกหรือในทางลบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านความพอประมาณ คือ การใช้ชีวิตโดยพอประมาณ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะทำให้เราอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและไม่เดือดร้อน

2.2.2 ด้านความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจอย่างมีเหตุมีผล รอบคอบระมัดระวัง จะช่วยให้ดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นปราศจากปัญหาและอุปสรรค

2.2.3 การมีภูมิคุ้มกัน คือ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยให้เราอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง แม้จะเกิดเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตาม

2.2.4 ด้านความรู้ คือ การมีความรอบรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสิ่งจำเป็นมากต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

2.2.5 ด้านคุณธรรม คือ สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คนเรามีความสุขในชีวิตอย่างแท้จริง

2.3 พฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง การแสดงออกหรือแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกให้สอดคล้องกับความรู้สึกรู้สึกที่ตนมีต่อสิ่งนั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง พฤติกรรมที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ได้แก่

2.3.1 ด้านความพอประมาณ คือ การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หลีกเลี่ยงการไม่ทำอะไรที่เกินตัวหรือเกินฐานะของตนเอง การเลือกบริโภคอาหารในปริมาณที่พอเหมาะ และจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย การเลือกซื้อสินค้าเฉพาะที่มีความจำเป็นต้องใช้ และพอเหมาะกับฐานะของตนเอง

2.3.2 ด้านความมีเหตุผล คือ การวางแผนในการทำงานต่างๆ อย่างรอบคอบทุกครั้ง การเปรียบเทียบคุณสมบัติประโยชน์ ความคุ้มค่ากับการใช้งานของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ อย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจซื้อ การใช้จ่ายซื้อสินค้า โดยคำนึงถึงประโยชน์หรือความคุ้มค่า

2.2.3 การมีภูมิคุ้มกัน คือ การใช้หลักคำสอนทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต การหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดและอบายมุขทุกชนิด การพยายามรักษาสุขภาพของตนเอง การมีเงินเก็บเพื่อเอาไว้ใช้จ่ายในคราวจำเป็นหรือเพื่ออนาคต

2.2.4 ด้านความรู้ คือ การพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ อยู่เสมอ การนำความรู้ด้านต่างๆและทักษะที่มีอยู่มาพัฒนาตนเองและสังคม การใช้ทักษะต่างๆอย่างระมัดระวังและรอบคอบอยู่เสมอ การฝึกฝนทักษะให้เกิดความชำนาญอย่างแท้จริง การรู้จักการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆเข้าด้วยกัน การวางแผนการทำงานต่างๆ โดยใช้ความรู้ อย่างรอบคอบ

2.2.5 ด้านคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความดี ความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละและกตัญญูต่อผู้ที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิต การตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นและอดทนทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและการทำงานเพื่ออนาคตที่ดีของตนเอง การมีความอดทนในการดำเนินชีวิต โดยไม่กระทำผิดกฎหมาย การใช้ชีวิต โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นและสังคม

3. เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม หมายถึง สถานที่ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งผู้มีอำนาจโดยควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนีจนกว่าจะพ้นกำหนดโทษ ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ตั้งอยู่เลขที่ 79 หมู่ 14 ถนนแจ้งสนิท ตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

4. ผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก ที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตามคำสั่งศาล

5. คุณลักษณะทางชีวสังคมของผู้ต้องขัง หมายถึง คุณลักษณะหรือสถานภาพทั่วไปทางสังคมของสิ่งมีชีวิตในสังคมหนึ่งๆ โดยในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง คุณลักษณะและสถานภาพทางสังคมของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

5.1 เพศ คือ การแบ่งลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่เพศของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม แบ่งได้ 2 ประเภท

5.1.1 เพศ ชาย

5.1.2 เพศ หญิง

5.2 อายุ คือ อายุของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

5.2.1 อายุ 18-32 ปี

5.2.3 อายุ 33-46 ปี

5.2.3 อายุ 47 ปีขึ้นไป

5.3 ระดับการศึกษา คือ ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

5.3.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า

5.3.2 สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5.4 ประเภทความผิด คือ การกระทำที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

5.4.1 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

5.4.2 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

5.4.3 ความผิดตามกฎหมายอื่นๆ

6. ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) หมายถึง ผลของตัวแปรตัวหนึ่งขึ้นอยู่กับผลของตัวแปรอีกตัวหนึ่งหรือหลายตัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประเภทความผิด ในการส่งผลกระทบต่อทัศนคติต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม จะช่วยให้เข้าใจถึงทัศนคติของผู้ต้องขังต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกความคิดเห็น และพฤติกรรมหรือแนวโน้มพฤติกรรม อันจะนำไปสู่แนวทางในการเสริมสร้าง และปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยจะนำเสนอต่อผู้บริหารเรือนจำจังหวัดมหาสารคามและกรมราชทัณฑ์เพื่อใช้ในการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องต่อพันธกิจของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม และแนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมของกรมราชทัณฑ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY